

Nr 875

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 188, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

(Lika lydande med motion nr 726 i Första kammaren)

Det i propositionen nr 188 framlagda förslaget till beskattningsreform innebär betydande ändringar av den direkta beskattningen, vilka måste hälsas med tillfredsställelse. Med skattegrupperingens fullständiga slopande försvinner äntligen en orättvisa, mot vilken vi från vårt håll riktat mycket stark kritik. Höjningen av de skattefria ortsavdragen liksom uppjusteringen av inkomstgränsen för socialförsäkringsavgifterna medför lättnader främst för de lägre inkomstgrupperna. Med breddningen av det proportionella skiktet och den justering av skatteskalorna, som gjorts i anslutning därtill, elimineras den progressivitetsskärpning som penningvärdeförsämringen framkallat inom den direkta beskattningen. Den uppräknig av stödet till de skattetyngda kommunerna, som förordas i propositionen, är en åtgärd till större rättvisa åt de ekonomiskt svaga kommunerna, ehuru den vid skattegrupperingens slopande måste betraktas som otillräcklig. Av stor betydelse är det också enligt vår mening, att genom höjningen av barnbidragen ett steg tages till förbättrad position för barnfamiljerna. För folkpensionärerna skall såsom framhålles i propositionen förslag om standardhöjning föreläggas nästa års riksdag. Vi vill i sammanhanget understryka angelägenheten av att denna standardförbättring blir i överensstämmelse med vad pensionsberedningen avsåg.

Förslaget i propositionen innebär som helhet en sammanlagd skattelättnad på 300 milj. kronor. Budgetläget har under den senaste tiden förbättrats väsentligt. För det nu tilländalupna budgetåret har ett överskott på totalbudgeten av cirka 380 milj. kronor redovisats. För det innevarande budgetåret torde också en fortlöpande förbättring av budgetläget kunna emotes. Budgetmässigt kan det sålunda sägas, att utrymme finns för en väsentligt större skattesänkning. Avgörande för bedömningen härvidlag måste emellertid nu vara de konjunkturpolitiska förhållandena. I vårt lands ekonomi råder fortfarande övertryck, även om vissa tendenser till konjunkturavmattning framträtt. I ett konjunkturläge som det nuvarande bör totalbalansering av budgeten eftersträvas. En väsentligt större skattesänkning, som skulle varit budgetmässigt möjligt att genomföra, måste befaras få allvarliga kon-

sekvenser i form av ökat övertryck i ekonomin och inte minst så till vida, att utrymmet på lånemarknaden minskas för näringslivet och framför allt för de mindre företagen. Enligt vår mening bör dock en sammanlagd skattesänkning på inemot 400 milj. kronor vara möjlig. De förslag vi motionsledes framför ansluter till denna bedömning.

Även efter den nu framlagda propositionen återstår sålunda enligt vår mening väsentliga reformönskemål på beskattningens område. Hit hör kravet på införande av rätt till resultatutjämning vid beskattningen och på viss höjning av förvärvsavdragen. Såsom vi framhöll i motion till värriksdagen bör den nu föreslagna höjningen av de skattefria ortsavdragen betraktas som en etapp. Målet för de aktuella strävandena på området bör vara en höjning upp till 5 000 kronor för gifta och 2 500 kronor för ensamstående. En sådan reform är av betydelse framför allt för låg- och mellaninkomstgrupperna. Över huvud taget är det enligt vår mening anledning att eftersträva lättnader framför allt för dessa grupper. En målsättning härvidlag bör vara att helt överföra finansieringen av de sociala grundförmånerna från avgifter till skatter. Men framför allt är det angeläget, att en rättvisare kommunalbeskattning kan uppnås genom en rimligare kostnadsfördelning mellan staten och kommunerna, innefattande en effektiv skatteutjämning. I nämnda avseende är det att hälsa med tillfredsställelse, att kravet på full kompensation åt kommunerna för inkomstbortfallet i följd av ortsavdragshöjningen tillgodosetts genom propositionen. Det är emellertid enligt vår mening nödvändigt, att snarast möjligt ett bestående system skapas för en rättvis kostnadsavvägning mellan staten och kommunerna, främst genom den s. k. grundbidragsprincipen.

Kravet på ytterligare skattesänkningar måste givetvis avvägas mot de utgiftskrävande reformer som måste anses angelägna för framtiden. De ökade uppgifter, som samhället måste påtaga sig i fråga om t. ex. utbildningen, kraftförsörjningen, vägupprustningen, sjukvården och arbetsvården liksom för tillgodoseende av eftersatta gruppers behov, blir kostnadskrävande. Förutsättningen för att dessa uppgifter skall kunna förenas med ett sänkt skattetryck är att näringslivet får utrymme för en ökad produktivtetsutveckling och att samtidigt möjligheterna till besparingar i den statliga verksamheten tillvaratas på de områden där sådana bör kunna uppnås. En närmare avvägning av reformönskemålen i fråga om såväl ytterligare skattesänkningar som nya eller ökade uppgifter för samhället måste emellertid anstå till nästkommande riksdag i anslutning till den nya finansplanen.

Propositionen innebär en omfördelning från direkt till indirekt skatt. Enligt vår mening aktualiseras härigenom behovet av en prövning av den indirekta skattens utformning.

I direktiven till allmänna skatteberedningen har finansministern uttalat, att den allmänna varuskatten skall ses som ett bestående element i skatte-

systemet. En indirekt beskattning torde naturligtvis få förutsättas ingå i vårt beskattningssystem, varvid en allmän varubeskattning kan befinnas vara en lämplig form. Den väsentliga frågan är, såsom framgått av vad vi ovan anfört, inte beskattningsformen som sådan utan skattetryckets höjd och konsekvenserna för olika medborgargrupper.

Nuvarande allmänna omsättningsskatt utgår i form av detaljhandelsskatt. Denna utformning medför betydande extra arbete och besvär för de stora företagargrupper som ålagts att ha hand om uppbörden av skatten. Vid en höjning av detaljhandelsskatten måste man dessutom befara, att en viss del av varudistributionen söker sig andra vägar än den ur varuskattens synpunkt lätt kontrollerbara butikshandeln. Vi har vid tidigare tillfällen framhållit, att man bör pröva möjligheterna av att överföra den allmänna omsättningsskatten till partihandels- eller fabriktionsledet. Med den omfördelning, som nu föreslås i propositionen, är det enligt vår mening desto angelägnare att utreda denna fråga.

Av den utredning som utfördes av 1952 års kommitté för indirekta skatter framgår att partihandelsskatt har vissa påtagliga fördelar framför en detaljhandelsskatt. Till dessa hör billigare och enklare administration. En allmän varuskatt torde dessutom rent redovisningstekniskt utgöra en mindre belastning för partihandelsföretagen, som oftast utgöres av större enheter med särskild redovisningspersonal, än för detaljhandelsföretag, som till mycket stor del består av mindre företag. I detaljhandelsledet är alltså den redovisningstekniska sidan av en allmän varuskatt mycket mera kännbar än i partihandelsledet. Även kontrollen av en allmän varuskatts tillämpning torde vara enklare att genomföra inom partihandeln än i detaljhandelsledet. Till följd av det mindre antalet uppbörds- och redovisningsställen torde vidare vid en övergång till partihandelsskatt skapas möjlighet att inom samma utgiftsram ge de berörda företagen en relativt bättre ersättning för uppbörds- och redovisningsarbetet.

Ovannämnda utredning visade att en allmän varuskatt i partihandelsledet mycket väl går att komplettera med tjänster, trots att dessa i allmänhet torde vara hänförliga till detaljhandelsledet eller motsvarande. Utredningen visade även att tillämpningsförfarandet när det gäller integrerade företag, t. ex. butikskedjor, som representerar både detaljhandels- och partihandelsledet, inte behöver innebära större svårigheter, eftersom i detta sammanhang en varas inköpspris i stället för dess försäljningspris finge bilda underlag för bedömningen av skattskyldigheten.

Vidare har 1952 års kommitté för indirekta skatter framhållit, att kostnaderna för näringslivet blir lägre vid partihandelsskatt än vid detaljhandelsskatt. Detta utgör ett ytterligare motiv för en omläggning, emedan syftet med en beskattning av denna typ måste vara att den främst skall åvila den direkta konsumtionen och inte det produktiva näringslivet. Enligt vår

mening bör även möjligheterna att från beskattningen undanta för näringslivet och produktionen särskilt betydelsefulla varor härvid tillvaratagas. Främst bör detta gälla investeringsvaror i syfte att underlätta näringslivets utveckling och rationalisering. Vissa investeringsvaror är undantagna från den nuvarande allmänna omsättningsskatten. I en del fall drabbas emellertid investeringarna relativt hårt, emedan detaljhandelsskatten ibland får karaktär av dubbelbeskattning.

Om skatten uttages i partihandels- eller fabriktionsledet torde möjligheter skapas för ytterligare undantag av varor, som enbart eller huvudsakligen användes i näringslivets investeringar. Antalet uppbördsställen blir nämligen mindre. Åtskilliga företag i berörda led saluför därjämte enbart eller huvudsakligen investeringsvaror, och även i andra fall är varusortimenten mindre komplicerade och försäljningsposterna enhetligare och större i dessa led. Jämfört med detaljhandelsskatt måste alltså möjligheterna till undantag av betydelsefulla investeringsvaror anses goda om skatten uttages i partihandels- eller fabriktionsledet.

Det är enligt vår mening angeläget, att utredning av de ovannämnda frågorna med det snaraste kommer till stånd, så att förslag om möjligt kan föreläggas redan nästa års riksdag. Lämpligt kan härvid vara, att allmänna skatteberedningen, som har att göra en allmän avvägning mellan direkt och indirekt beskattning, får pröva även dessa frågor. Skulle detta emellertid inte kunna förenas med skatteberedningens arbete, bör övervägandena ske i särskild utredning.

Med anledning av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 188 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om så skyndsamt prövning av en omläggning av den allmänna varuskatten till partihandels- eller fabriktionsledet, att förslag i ärendet kan föreläggas om möjligt redan 1962 års riksdag; samt

b) om i samband härmed jämväl prövning av möjligheterna att från den allmänna varubeskattningen undanta betydelsefulla varor, som enbart eller huvudsakligen användes i näringslivets investeringar, i enlighet med vad i motionen anförts.

Stockholm den 21 november 1961

Gunnar Hedlund

Nils G. Hansson
i Skegrie

Harald Larsson
i Hedenäset

S. G. W. Wahlund

Gustaf Svensson
i Vä

Sven Vigelsbo